

Humanitarinių mokslų daktarė ALKOJE tyrinėjo Antano Mažiulio fondą

Tie išėiviai, kurie domisi etnologija, žino, kas yra Antanas Mažiulis. Jis buvo labai plačių interesų etnologas. Nuo 1925 m. rinko tautosaką. Lietuvių Tautosakos Archyvui surinko per 15.000 variantų. Rinko Lietuvių kalbos žodžius Lietuvių kalbos žodynui. Nuo 1931m. surinko per 20.000 žodžių.

Jo mokslinį darbą gerokai sutrukdė karas ir pasitraukimas į Vakarus. 1938-1943 m. VDU ir VU jis studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, tautotyrą ir proistorę. Pasitraukęs į Vakarus, jis Tubingeno u-te apgynė lituanisto diplomą. Atvykęs į JAV, laisvalaikio metu studijavo antropologijos studijas Pensilvanijos u-te Filadelfijoje.

Mažiulis nėra išleidęs knygų, bet daug rašė etnologijos temomis išėivijos spaudoje. Jis buvo Bostone išleistos Lietuvių Enciklopedijos etnografijos skyriaus redaktorius. Bet šiuo metu jis yra mažai žinomas Lietuvoje.

Etnologė Irma Šidiškienė yra pasiryžusi tai pataisyti. Ji nori lietuvius Lietuvoje supažindinti su šiuo tikrai įdomiu žmogumi ir plačių žinių mokslininku. Jau porą metų ji stengėsi gauti paramos vykti į JAV ir rinkti apie jį medžiagą. Bet finansavimo vis negavo nes, anot ekspertų, neverta tyrinėti "mažai žinomo tautosakininko Antano Juozo Mažiulio."

Šidiškienė nepasidavė ir pagaliau paramą gavo. Ji nuvyko į ALKĄ (Amerikos lietuvių kultūros archyvas), kuriame laikomas Mažiulio archyvas. Vykdamą į ALKĄ, Šidiškienė turėjo vieną tikslą - surinkti medžiagos knygai apie Mažiulį, kaip etnologą, ir Mažiulį, kaip žmogų. Ji praleido tris savaites ALKOS archyve – nuo 2012 m. rugpjūčio galo iki rugsėjo vidurio.

Šidiškienė yra humanitarinių mokslų daktarė, Lietuvos istorijos instituto Etnologijos skyriaus mokslo darbuotoja. Jai daktaro laipsnis buvo suteiktas 2000 m. už darbą *"Lietuvių moterų drabužiai: tautiško raiška XIX a. pabaigoje – XX a. pirmoje pusėje"*.

Irma Šidiškienė tvarko Mažiulio archyvą ALKOJE (nuotr. Mirgos Girniuvienės)

Ji labiausiai domisi tautiniais rūbais, lietuvių papročiais ir sociokultūrine antropologija. Šiuo metu ji yra įsijungusi į projektą „*Socialinė sąveika ir kultūrinė raida mieste: Laisvalaikis, šventės ir ritualai (2012-2016)*“.

Grįžusi į Lietuvą, Šidiškieneį surinktą medžiagą peržiūri. Anot jos: „Etnologijos mokslui labai svarbu atskleisti pamirštus ar mažai žinomus vardus, įvertinti jų spausdintą ir rankraštinių palikimą, kuris liudija tam tikrą Lietuvos etnografijos istorijos epizodą. Dėka ALKOS vadovybės turėjau galimybę tirti Antano Mažiulio rankraštinių palikimą, sukauptą emigracijoje ir saugomą Putname, Conn., JAV.

Išvyka pasiteisino su kaupu. Mažiulio fondas daugialypis. Jame yra jo atsiminimai apie tarpukario Lietuvos kaimą, tiksliau jo gimtųjų apylinkių žmonių gyvenimą, buitį, tarpusavio santykius, tautosaką. Jis taip pat užrašė ir savo motinos, atvykusios gyventi pas jį 1968 m. į Bostoną, atsiminimus. Kiti Mažiulio atsiminimai liečia gyvenimą ir veiklą perkeltųjų asmenų Vokietijoje stovyklose ir kūrimesi JAV. Be to, jis užrašė ir Būtėno, dr. Prano Bogdo (Bagdanavičiaus) atsiminimus; V. Rastenio, J. Aisčio, J. Tysliavos ir kt. atsiminimus apie Bronių Railą. Išlikę nemažai korespondencijos (taip pat kai kurių jo rašytų laiškų kopijos). Yra A. Salio, P. Būtėno, Z. Ivinskio, J. Brazaičio, J. Puzino, K. Bradūno ir kitų žymių žmonių autografų (ranka rašyti laiški, kita). Likę kai kurių straipsnių, skaitytų paskaitų juodraščiai, taip pat ir neskelbtų darbų ir dar daug kitos medžiagos.

Tai turėtų sulaukti etnologų, istorikų dėmesio, todėl, manau, reikia išleisti jo atsiminimus, kurie būtų kaip šaltinis tolimesniems tyrimams, gal būt verta įtraukti ir jo neskelbtus darbus, ar jų ištraukas. Tęsiant archyvo tyrimus, matysiu, kaip bus tikslingiau pasielgti.“

ALKOS vadovybė dėkinga dr. Šidiškienei, kad tyrinėdama Mažiulio archyvą, ji kruopščiai jį sutvarkė. Kai fondo aprašas bus įtalpintas internete, mokslininkams bus galima suprasti, kokia medžiaga jame sutelkta.

ALKOS fondų aprašai prieinami internete adresu: http://www.lkma.org/alka_archyvai.htm.

dr. Mirga Girniuvienė
LKMA pirmininkė